

LOTTALEHTI

POSTIA LOTTA SVÄRD SÄÄTIÖSTÄ

3/2023

Perinneleikit sai Lotta Svärd -stipendin

Lotta Svärd
- seminaarin
2023 antia

Lottaperinne
tutuksi nuorelta
nuorelle

Rintamaruisleipää
museokahvila
Lottakanttiinissa

Minä lupaan.

Lotta Svärd Säätiön toiminnan teemana oli tänä vuonna "sivistyksen voimalla kohti lottamaisen neuvokasta yhteiskuntaa".

Teema johdatti meidät pohtimaan sivistyksen eri muotoja ja merkityksiä ennen ja nyt. Keskustelimme myös siitä, toimiiko sivistys yhä edelleen ratkaisuna maailman viheliäisiin ongelmiin. Ja toimiihan se. Länsimaisen yhteiskunnan perusta on juuri sivistyksessä ja sivistyksen kuulumisessa kaikille yhteiskunnan jäsenille.

Neuvokkaat ja urheat lotat toimivat tässäkin meille esikuvina: toi-

mimalla järkevästi, opiskelemalla, olemalla utelias elämää ja maailmaa kohtaan, tekemällä parhaansa ja välittämällä muista ihmisistä pääsee elämässä eteenpäin. Sivistys – niin sydäimestä nouseva kuin kirjasta ammennettukin – laajentaa näkökulmia ja tuo kärsivällisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Vuosien 2024 ja -25 teemamme on "lupaus". Lupaus on iso sana; se pitää sisällään päättäväisyyttä, sitoutuneisuutta, arvostusta ja tahtoa.

Me Lotta Svärd Säätiössä lupaamme nyt, omalla vahtivuorollamme, lotille ja muille sotasukupolven edustajille, että me pidämme

huolta heidän perinnöstään. Me lupaamme myös saattaa heidän perintönsä eteenpäin nuoremmille sukupolville. Me lupaamme ajatella, arvostaa, muistaa ja hyödyntää sitä henkeä, jota lotilla ja veteraaneilla oli silloin, kun olimme kansana tiukassa paikassa.

Minä lupaan kantaa sotasukupolven perintöä sydämessäni ja teoisani sekä ammentaa siitä ylpeästi myös muille. Lupaatko sinäkin?

Anne Nurminen

ANNE NURMINEN

Toiminnanjohtaja
Lotta Svärd Säätiö

*Anne Nurminen,
Perinneleikkit
ry:n leikki-
innovaattori Isa
Pelto, Margaretha
Mannerheim ja Alli
Korva. Lue lisää
stipendinsajasta
sivulta 4.*

LOTTALEHTI 3/2023

**LOTTA
SVÄRD
SÄÄTIÖ**

**VASTAAVA
PÄÄTOIMITTAJA:**
Anne Nurminen

TOIMITUS:
Lotta Svärd Säätiön viestintä

ULKOASU:
Soile Lemettinen, AD, Riorio

PAINOPIIKKA: PunaMusta

JAKELU: Kenttäpostia-lehden
liitteenä ja digiversio
www.lottasaatio.fi

**PALAUTETTA LEHDESTÄ
TAI JUTTUVINKKEJÄ:**
viestinta@lottasaatio.fi

LOTTA SVÄRD SÄÄTIÖN OSOITE:
Mannerheimintie 93, 00270 Helsinki

SÄHKÖPOSTI: info@lottasaatio.fi

PUHELIN: (09) 4770 2881

PALVELUAJAT:
ma-pe klo 9.00–16.00

Sivistys ja valmius kulkevat käsikädessä

TEKSTI: SUSAN MYKRÄ | KUVA: SANNA NUUTINEN, FOTO BAKERY OY

Lotta Svärd -seminaari pidettiin tänä vuonna 24. lokakuuta Ostrobotnian Juhlasalissa Helsingissä. Säätiön yhteistyökumppaneille suunnatun tilaisuuden aiheena oli sivistys ja sen rooli vaikeina aikoina.

Sivistykselle, lottamaiselle neuvokkuudelle ja sotasukupolven periksiantamattomalle sisukkuudelle on jälleen käyttöä, kun ratkaistavana on monta viheliäistä ongelmaa sodista ilmaston hätätilaan samanaikaisesti.

– Maailman tilanne kuulostaa kieltämättä pahalta, mutta samaan aikaan meillä on paljon toivoa. Moni asia on nyt paljon paremmin, kun vaikka 79 vuotta sitten, rohkaisi kuulijoita Lotta Svärd Säätiön toiminnanjohtaja **Anne Nurminen**.

– Suomalaisuuden ytimessä ja meidän suomalaisten dna:ssa, on sotasukupolven periksiantamattomuus, työteliäisyys, kestävyys ja rehellisyys.

Laura Kolbe, Lotta Svärd Säätiön hallituksen puheenjohtaja Pirjo Björk, Katleena Kortesus ja Siskot ja Simot ry:n toiminnanjohtaja Eero Väisänen.

– Suomalainen sisu ei ole pelkkä sanonta, vaan se on syntynyt kokemuksesta. Sitä sisua meidän tulee jälleen vahvistaa ja varmistaa, että sitä löytyy myös nuoremmista sukupolvista, sanoi Nurminen.

Elämme puberteettisessä yhteiskunnassa, jossa me voimme valita olla aikuisia

Tilaisuudessa puhunut tietokirjailija, viestinnän kouluttaja ja kriisiviestinnän valmentaja **Katleena Kortesus** mukaan sivistys ja valmius kulkevat käsikädessä:

– Elämme yhteiskuntana samantyyppisessä epävarmuudessa ja iden-

"Sivistys on tietoa ja älyä, arvoja ja moraalialueita, tunneälyä ja empatiaa, tekemistä ja vastuullisuutta sekä yksilöllisyyttä yhteisöllisyydessä."

titeettikriisissä, kuin teini-ikäinen. Niinpä reagoimme puberteettisesti, vaikka meidän pitäisi olla aikuisia. Vain aikuismaisella käytöksellä voimme olla varautuneita mahdollisiin uhkiin.

Kortesus korosti yksilön omaa vastuuta ja valinnanvapautta.

Seminaarin kunniamerkeiksi kutsuttiin yleisurheilumenestystä Suomelle hankkinut pikkulotta Senni Sopenen ja Vuoden Lotaksi valittu Alli Korva.

– Jokainen meistä voi itse päättää, suhtaudummeko kriiseihin tunneperäisesti ja panikoiden, vai toimimmeko aikuismaisena sivistyneesti ja rationaalisesti, varautuen ja ratkaisuja hakien.

Myös iltapäivän toinen puhuja, Euroopan historian professori **Laura Kolbe** löysi ratkaisun aikamme viheliäisiin ongelmiin sivistyksestä.

Kolbe muistutti, ettei sivistys ole vain kirjaviisautta ja salonkikelpoisia käytöstapoja. Sivistys on tietoa ja älyä, arvoja ja moraalialueita, tunneälyä ja empatiaa, tekemistä ja vastuullisuutta sekä yksilöllisyyttä yhteisöllisyydessä. Ongelmien ratkaisuun tarvitaan näköalaa sekä kauas taakse, että pitkälle eteenpäin.

Kuvia tilaisuudesta voi katsoa ja ladata osoitteessa: <https://lottasvardsaatio.kuvat.fi/> ●

Lotta Svärd -stipendi luovutettiin koulukummitoimintaa järjestävälle Perinneleikit ry:lle

JÄRJESTYKSESSÄÄN TOINEN 10 000 euron arvoinen Lotta Svärd -stipendi luovutettiin **Margaretha Mannerheimin** toimesta koulukummitoimintaa järjestävälle Perinneleikit ry:lle.

Hankkeen tarkoituksena on tukea Mannerheimin lastensuojeluliiton kouluissa käynnistämää kummioppilastoimintaa tuottamalla kummioppilaille ohjeita ja vinkkejä leikkitoimintaan kummioppilastoiminnassa.

Koulukummitoiminta on ruohonjuuritason toimintaa, jolla ennaltaehkäistään varhaisessa vaiheessa yksinäisyyttä, syrjäytymistä ja kiusaamista. Leikki on erinomainen ja luonnollinen kanava sosiaaliselle kanssakäymiselle, yhteisten muistojen luomiselle, sukupolvien kohtaamiselle ja uuden oppimiselle.

Lotta Svärd -stipendiä haki tänä vuonna yhteensä 58 eri tahoa. Seuraava stipendihaku avautuu vuoden 2024 toukuussa. ●

LISÄÄ TIETOA

Lotta Svärd -stipendistä löytyy osoitteesta www.lottasaatio.fi/stipendit

ja Perinneleikit ry:stä osoitteesta <https://perinneleikit.fi/>.

Lottaperinne tutuksi nuorelta nuorelle

Marraskuisen harmaa päivä Lottamuseolla oli täynnä iloa ja naurua, kun Haaga-Helian nuoret tekivät TikTok -videoita lottien kanssa.

Lotta Svärd Säätiö tilasi videot Haaga-Helia ammattikorkeakoulun markkinoinnin ja viestinnän opiskelijoilta. Keväällä opiskelijat tekivät kohderyhmäanalyysin ja ehdotuksen siitä, kuinka nuorille kannattaisi lottaperinteestä puhua. Marraskuussa työ jatkui yhden ehdotuksen, TikTok-videoiden, toteutuksella.

Lotta Svärd Säätiöllä on kunnias tehtävä siirtää lottaperinne seuraaville sukupolville. Tehtävä ei ole aivan helppo, sillä monet nuoret eivät ole koskaan edes kuulleet lottista. Miten lottista voidaan kertoa niin, että se kiinnostaa nuoria? Missä kanavissa nuoria kannattaa lähestyä?

– Päätimme pyytää apua nuorilta itseltään, kertoo Lotta Svärd Säätiön viestintä- ja yhteiskuntasuhdepäällikkö **Susan Mykrä**.

– Haaga-Helian markkinoinnin lehtori **Jenni Brisk** kertoi oppilaitoksen luovasta toimistosta Krea-ta, jossa opiskelijat voivat harjoitella mainostoimistoarkea. Ajatus siitä, että nuoret itse tutustuvat lottaperinteeseen ja kertovat siitä

omalla tavallaan toisille nuorille, oli täydellinen, kertoo Mykrä.

Opiskelijat käsikirjoittivat ja kuvasivat videot kokonaan itse. Kuvauksiin kutsuttiin lotta **Kaija Uuk-salainen** ja pikkulotat **Sisko Lahtela**, **Elisabeth Rehn** ja **Senni Sopanen**. Kuvauspäivä oli onnistunut, sillä Lotat ja nuoret löysivät nopeasti yhteisen sävelen. Lotat myös heittäytyivät rohkeasti nuorten ideoihin.

Yhteistyön kaikki osapuolet ovat tyytyväisiä haastavaan, mutta antoisaan projektiin.

– Yhteistyö on ollut todella mielenkiintoista, mutta myös haastavaa, kun sukupolvien välistä kuilua on pyritty kuroma umpeen, sanoo Brisk.

– Aluksi oli haasteellista miettiä, mitä lottuus tarkoittaa tämän päivän nuorelle. Sitä ei ole ollut helppo määrittää. Samalla projekti on ollut kiinnostava ja opettavainen, toteaa myös projektin toinen lehtori **Hanna Tattari**.

– Yhteistyö kulmineitui lottien tapamiseen Lottamuseolla, jossa sukupolvet kohtasivat toisensa. Nau-rulta, ilon kyyneleiltä eikä liikutukseltaakaan välttytty, kertoo Tattari.

Videot julkaistaan Lotta Svärd Säätiön verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanaville alkuvuodesta 2024. ●

Lottakanttiinista saa nyt lottien satavuotiaaseen juureen leivottua rintamaruisleipää

TEKSTI: SAIJA YLITALO | KUVA: LOTTAMUSEON KOKOELMAT

MUSEOKAHVILA LOTTAKANTTIINISTA saa nyt rintamaruisleipää. Se leivotaan samasta, yli satavuotiaasta leipäjuuresta, josta Tuusulan alueen lotat aikoinaan leipoivat leipää.

Syksyllä 1939 Puolustusministeriö pyysi lotilta apua ylimääräisten harjoitusten ajaksi, sillä sotilaille tarvittiin leipää ja lotat oli sopiva taho sitä leipomaan. Lottien leivontaurakka oli valtava: koko seuraavan talven lottapiirit leipoivat yhteensä jopa 103 000 kiloa leipää päivässä. Urakka hoidettiin palkattomana lottatyönä.

Puolustusministeriön antamien ohjeiden mukaan leivän tuli olla ohutta, hapanta ja rukiista sotilasleipää. Leivän raaka-aineet oli-

vat hyvin yksinkertaisia: ruisjauhoja, hapanjuurta, vettä sekä ripaus suolaa. Leivän keskellä tuli olla reikä kuivaamista varten. Leipien tuli olla neliskulmaisia ja kooltaan 25 x 25 senttiä, sillä leivät pakattiin puolustusministeriön luovuttamiin

kartonkilaatikoihin. Neliskulmainen leipä täytti koko laatikon, eikä siihen jäänyt lainkaan hukkatilaa.

Lottakanttiinille teetettiin alkuperäisen leipämuotin mukainen muotti, joita on myynnissä myös kotileipureille Lottapuodissa. Rintamaruisleipää voi ostaa Lottakanttiinista perjantaisin, lauantaisin ja sunnuntaisin. Leivän voi halutesaan kuivata kotona. Perinteiseen tapaan orrella leipää kuivatetaan muutamia päiviä kuivassa huoneilmassa. Uunissa leipä kuivuu 100–120 asteessa kahdesta neljään tuntia. Kuivattu leipä säilyy syöntikelpoisena kuukausia. ●

Nokian lottatyttöjä pakkaamassa leipää vuonna 1941.

Lottia ja ilmavalvojia stadionin tornissa

TEKSTI: SINI NÄPPÄ

HELSINGIN OLYMPIASTADIONIN vierailijakeskuksessa avautuu valokuvanäyttely Lottia ja ilmavalvojia Stadionin tornissa. Valokuvanäyttely esittelee Stadionia toisen maailmansodan aikana. Sodan aikana osa Stadionin tiloista oli puolustuslaitoksen käytössä ja siellä työskenteli sen henkilökuntaa. Lotat hoitivat ilmavalvon-

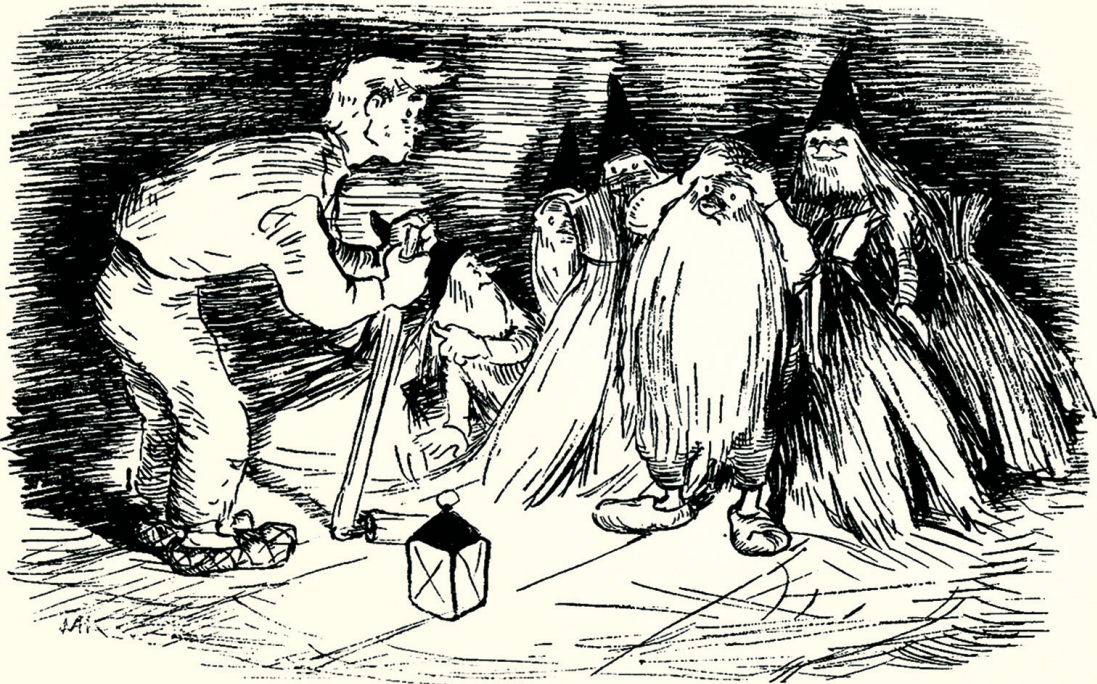
Lottia ilmavalvontatyössä Olympiastadionin tornissa.

taa Stadionin tornista. Ilmavalvontalotat antoivat ilmatorjunnalle tietoja lähestyvistä lentokoneista ja pommitustuhoista. Stadion joutui myös pommituksen kohteeksi helmikuussa 1944. Stadionin torniin avautuu helmikuun alussa lottien ilmavalvontatyöstä kertova näyttely, jossa Stadionilla työskennelleen ilmavalvontalotan kirjeenvaihdon kautta avautuvat sota-ajan työ ja arki. Valokuvanäyttelyyn pääsee tutustumaan ilmaiseksi 1.2.–31.12.2024 välisenä aikana Olympiastadionin aukioaikojen puitteissa. Näyttelyyn pääsee tutustumaan opastetuilla Stadionkierroksilla. Oppaan johdolla perehdytään Stadionin tarinoihin toisen maailmasodan aikana ja vierailaan tornissa. ●

LIPUT OPASTETULLE KIERROKSELLE
ennakkoon Lippupisteestä www.lippu.fi.

Juttu on julkaistu vuonna 1943 Joululotta-lehdessä.

»O-i-joi, oilit vähällä murskata pääni! parkaisi ääni olkien seasta.

Talontontut

li kaksi veljestä, Timo ja Tommi. He olivat jakaneet isävainansa talon kahtia, ja siitä oli syntynyt kaksi aivan samanveroista taloa, joita he nyt viljelivät.

Vanhempi veljeksistä, Timo, uurasti pelloillaan aamusta iltaan ja hänen talonsa vaurastui, niin että häntä alettiin kutsua kylällä Vauraaksi Timoksi.

Nuoremman veljen ristivät kyläläiset Unisilmä Tommiksi, sillä hän maata loikoili päivät pitkät ja tuumaili: »Miksi minä turhaan raataisin; kasvaahan vilja miehen maatessakin.»

Mutta se ei kasvanut, ja Unisilmän talonpito meni alaspäin kuin lehmän häntä.

»Otanpa selvää vauraan veljeni toimista ja teen kuten hän», tuumaili Tommi eräänä syksynä, kun rukiinkylvö-aika oli käsillä. »Velipekka se osaa ottaa selvää taivaan merkeistä ja kylvää juuri oikeana päivänä; siinä hänen menestyksensä salaisuus.»

Tommi peitti siemenen multaan samana päivänä kuin Timokin. Mutta kun vilja tulleentui, oli tulos peräti erilainen. Ruis lainehti Timon pellossa tiuhana, raskaina nyökkyvin tähköpäin. Tommin vainiolla sensijaan törötti vain muutamia nokisia tähkiä juolavehnan ja takiaisten seasta.

Tommi istui tyhjän vilja-aittansa portailta, pureskeli oljenkortta ja tuumaili:

»Veljeni menestys ei johdu siitäkään, että hän osaa ottaa vaarin taivaan merkeistä. Hänellä on vain hyvä onni, kun minua taas vainoo peräti huono onni.»

Vauras veli ajoi siitä sivuitse vieden jyväkuormaa myllyyn.

»Hei Timo!» huusi Tommi. »Kato vei minun saton, annahan säkillinen rukiita lainaksi.»

Mikäpä siinä, Timo antoi veljelleen jyväsäkin, mutta virkkoi:

»Vielä minulla on paljon puimattakin. Riihimiestä olisi tarvis. Tule huomenissa jo ennen auringonnousua riihelleni.»

Tommi vastasi:

»Ne nauraa virnottavat kylällä ja laittavat siitä laulun, kun näkevät köyhän veljen rikkaan riihessä raatavan. Eikö sovi, että käyn yösydännä puimassa puimisesi?»

»No jos niin arka naurulle olet, niin mene ja heiluta vain varstaa muiden nukkuessa, myöntyi Timo.

Yön tultua otti Tommi lyhdyn kouransa ja meni veljensä riihelle.

Mutta mitä kummaa — riihessä puitiin täyttä päätä, sillä jo kauas kuului varstojen tahdikas kolke. Ja kun Tommi astui riiheen sisälle, näki hän pienten harmaiden olentojen pyyhältävän nurkkaan puimattomien lyhteiden joukkoon.

Tommi ei ollut arka mies.

»Paholaistenko kanssa veljeni on liitossa, siinäkö hänen vaurautensa salaisuus piilee?» kysäsi hän, ja lyödä läjäytti varstalla lyhdeläjää karjaisten:

»Astukaa esiin, keitä olettekin!»

»Oi-joi, olit vähällä murskata pääni!» parkaisi ääni olkien seasta ja lyhdyn valopiiriin astui harmaaparta tonttu, pieni varsta kädessään ja punainen pipolakki päässään.

»Unisilmä täällä vain onkin, tulkaa kaikki pois piiloistanne», kehoitti tonttu ja olkien seasta rahistelihe esiin kuusi samanlaista tonttua.

»Keitä te olette?» kysyi Tommi.

»Me olemme sinun veljesi talontonttuja, talonhaltijoita», selitti se ensinnä näköksälle astunut, joka arvatenkin oli tonttuvanhin.

»Mitä te täällä teette?» uteli Tommi.

»Puimme rukiita, kuten näet», selitti tonttuvanhin.

»Veljesi väkineen raataa päivällä, ja me teemme työtä yöllä.»

Tommi harkitsi hetken kuulemaansa ja laushti:

»Mikäpä on veljesi vaurastuessa, kun hänellä on tuolaisia apulaisia. Mutta entäs minun talontonttuni, missä ne ovat, eikö minun talossani asukaan hyviä haltijoita?»

Tonttuvanhin vastasi:

»Asuu toki. Niin kurjaa tölliä ei Suomenmaassa ole-

kaan, ettei siellä olisi edes yhtä kotitonttua. Mutta olethan kuullut sananparren: 'millainen isäntä, sellainen renki'. Se sananlasku pitää sinuunkin nähdessä paikkansa, sillä sinun talontonttusi vetävät makeita unia talosi ullakolla.»

»Hyvä tietää», virkkoi Tommi. »Nyt rupean töihin ja konsa minua autatte, niin pian tässä riihellinen puidaan.»

Varstat alkoivat kolkkua tahdikkaasti, kun Tommi ja seitsemän tonttua puivat kilpaa ja jo puoleenyöhön mennessä oli työ suoritettu.

Tommi kakisteli pölyt kurkustaan, kiitti tonttuja avusta ja kiiruhti sitten pitkin askelin kotiinsa.

Hän kiipesi lyhty kädessä talonsa ullakolle ja puheli:

»Täälläkö ne laiskurit nukkuvat, mutta eivät nuku enää kauan.»

Tosiaankin — virkaheitossa kirkkoreessä, nenänpäitään myöten vanhoihin hevosloimiin ja vällyihin kääriytyneenä nukkui kokonainen rykelmä tonttuja. Tommi nykäsi heitä parroista ja komensi:

»Ylös laiskurit!»

Kun tontut hämillään vääntäysivät ylös ja hieroivat haukotellen silmiään, ajoi Tommi heihin puhtia sanoen:

»Nyt alkaakin tässä talossa sellainen tahti, että teidän on tehtävä yhtä paljon työtä yöllä, kuin mitä minä teen päivällä.»

»Eihän se mitään uutta ole», mutisivat tontut. »Sellainen tapahan on vallalla koko Suomenmaassa talonväen ja talontonttujen kesken.»

Siitä päivästä lähtien alkoi Tommi puskea kilpaa töitä tonttujensa kanssa, ja selväähän oli, että hänen talonsa kohentui yhtä vauraaksi kuin Timonkin talo.

Paul Roine.

»Täälläkö ne laiskurit nukkuvat ...»

Hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta 2024!

Toivottaa Lotta Svärd Säätiö

*Katselen enkelikellon kiireisiä enkeleitä.
Ihmettelen tonttujen polkuja ja porojen teitä.
Ihailen joulukuusen tähteä.
En halua minnekään lähteä.
Otan laatikosta hopeanauhaa.
Toivotan: "Joulurauhaa!"*

– Eppu Nuotio

**LOTTA
SVÄRD
SÄÄTIÖ**